

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ
ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ
У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ”

Харків
2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ
ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ
У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол №10 від 15.06.2012 р.)*

Харків
2012

Програма навчальної дисципліни “Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці” (галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030202 “Міжнародне право”) / уклад.: М. П. Требін, Г. Ю. Васильєв, Л. М. Герасіна та ін. – Х. : Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 17 с.

У к л а д а ч і: М. П. Требін,
Г. Ю. Васильєв,
Л. М. Герасіна,
В. Я. Зимогляд,
І. О. Поліщук,
О. М. Сахань

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 17.10.2012 р.)*

1. ВСТУП

“Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці” – вибіркова навчальна дисципліна циклу професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми за спеціальністю “Міжнародне право”.

Програма навчальної дисципліни “Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці” передбачає вивчення світової політики крізь призму двох провідних мегатрендів її розвитку – міжнародну інтеграцію та глобалізацію; дослідження світової політики як соціокультурної реальності, теоретичних шкіл і теорій світової політики, формування сучасної системи світової політики, місця і ролі України в сучасній світовій політиці, методологічних підстав інтеграційних процесів, інтеграційних об’єднань у сучасному світі, розвитку міжнародних інтеграційних процесів у різних регіонах планети, глобалізації як процесу всесвітньої інтеграції, місця і ролі України в процесі глобалізації. Предмет даної дисципліни має тісні зв’язки з предметом юридичної науки в цілому, особливо з таких питань, як держава, влада, міжнародне право, закони, міжнародні стосунки, незалежність, відповідальність, юридична культура, права людини та багатьох інших.

Мета – розширення та збагачення знань студентів, посилення теоретико-методологічної і професійної підготовки тих, кому буде необхідно засвоювати складну міжнародну політико-правову дійсність, розбиратися в різних колізійних ситуаціях, вирішувати долі людей, виступати в ролі активних суб’єктів світової політики й міжнародного права. Опанування цією навчальною дисципліною виступає одним із засобів сучасної соціалізації особи й формування політико-правової культури, залучення до загальнолюдських цінностей, що має дати студенту необхідний мінімум знань про політичні реалії світової політики, міжнародну інтеграцію та глобалізацію, норми політичної поведінки на міжнародній арені, загальнолюдські політичні цінності. Вивчення дисципліни має сприяти вихованню фахівців, спроможних раціонально і критично давати оцінку сучасним політичним феноменам в умовах

міжнародної інтеграції та глобалізації, оскільки отримані знання необхідні для виконання багатьох функцій юриста-міжнародника, вирішення конкретних завдань юридичної діяльності у світі, що глобалізується.

Студент у кінцевому підсумку повинен:

розуміти загальнотеоретичні поняття та категорії дисципліни “Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці”; взаємозв’язок і взаємозалежність світової політики і міжнародного права; становлення й розвиток процесу міжнародної інтеграції та глобалізації, світових й вітчизняних шкіл, концепцій та напрямів дослідження інтеграційних процесів; основні міжнародні інтеграційні угруповання на мега-, мета-, макро-, мезо-, мікрорівнях; особливості міжнародних інтеграційних процесів у різних кутках земної кулі; сутність глобалізації як процесу та макротенденції сучасного світового розвитку; виклики і ризики глобалізації як для всього людства, так і для України; чинники, еволюцію, форми існування та програмні положення антиглобалістського руху у світі, що глобалізується; місце і роль України у світі в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації;

уміти використовувати різні методологічні підходи для дослідження процесів міжнародної інтеграції та глобалізації; аналізувати особливості й тенденції розвитку сучасного світу, що глобалізується; виявити шляхи впливу світової політики, процесів міжнародної інтеграції та глобалізації на розвиток міжнародного права; досліджувати особливості міжнародної інтеграції у різних регіонах планети з урахуванням різноманітності історичних, релігійних, ментальних, геополітичних, соціально-економічних тощо розбіжностей країн і народів; аналізувати діяльність основних акторів міжнародної інтеграції та глобалізації у різних сферах буття глобального соціуму, у тому числі міжнародно-правовій; розуміти природу та особливості глобалізації цих процесів, їх виклики і ризики для людства; уявляти стан, тенденції та перспективи розвитку антиглобалістської діяльності; пропонувати шляхи мінімізації викликів та ризиків глобалізації для України.

2. ЗМІСТ

1. Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці: поняття, сутність та особливості

Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці як соціальне явище. Політична сфера суспільства і місце в ній світової політики. Місце і роль міжнародної інтеграції та глобалізації у системі суспільних відносин, зміст і специфіка їх реалізації.

Предмет дисципліни “Міжнародна інтеграція та глобалізація у світовій політиці”, проблемна структура. Місце навчальної дисципліни в системі політологічного знання. Основні закономірності й категорії міжнародної інтеграції та глобалізації у світовій політиці. Методи дослідження інтеграційних процесів.

Основні історичні етапи розвитку міжнародних інтеграційних процесів та глобалізації у світовій політиці.

2. Світова політика як соціокультурна реальність

Поняття “світова політика”. Світова політика як сукупна сфера взаємодій політичних суб’єктів міжнародних відносин (держав, міжурядових організацій, транснаціональних акторів, індивідів). Міжнародні відносини і світова політика: основні поняття. Суб’єкти світової політики, їх аналіз і класифікація. Різноманітність акторів у сучасній політичній системі світу. Основні пріоритети світової політики. Зростання ролі світової політики в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації. Рівні аналізу й методи дослідження світової політики.

3. Теоретичні школи і теорії світової політики

Теоретичні уявлення про політичну структуру світу. Реалізм і неореалізм. Лібералізм і неолібералізм. Неомарксизм.

Постмодернізм. Конструктивізм. Структуралізм. Функціоналізм. Світ-системний аналіз. Геополітика. Інституціоналізм. Ревізіонізм і консерватизм. Інші школи, теорії, підходи.

4. Формування сучасної системи світової політики

Світова політична система: історія і еволюція. Вестфальський мир і формування державно-центриської системи світу. Принципи: державний суверенітет, визнання держав, самовизначення народів, територіальна цілісність. Держава – нація. “Європейський концерт”. Версальсько - Вашингтонська, Ялтинсько - Потсдамська та інші системи. Поняття “світовий порядок”. Новий світовий порядок як теоретична й ідеологічна модель політичної практики і глобальний проект світу. Поняття “актори” світової політики. Держава як головний актор. Війна і конфлікт між державами. Міжнародні організації. Недержавні актори: громадянське суспільство, територіальні утворення, місто, мегаполіс, регіон, бізнес, фінансові структури, ТНК, ТНБ, малий, середній, транснаціональний бізнес, міжурядові організації, професійні, релігійні і національні рухи, екстреміські організації, індивіди. Глобальне управління. Світовий уряд (І. Фількенштейн). Реформування ООН в аспекті розподілу влади; однополярний світ, керований США (З. Бжезінський); поліцентричний світ, суперечності світового порядку.

5. Україна в сучасній світовій політиці

Історичні передумови, що детермінували положення України у світовому співтоваристві. Проголошення державної незалежної України та розробка стратегії зовнішньої політики України як самостійного гравця на світовій арені. Зовнішньополітичні пріоритети України. Україна в новому світовому порядку. Геополітичні інтереси України. Регіональні, субрегіональні, локальні національні інтереси України. Пріоритетні функції зовнішньої політики України. Стратегічні партнери

України на світовій арені. Ризики і виклики України. Україна як об'єкт світової політики з боку провідних акторів світової політики. Багатовекторність як українська реальність у сфері зовнішньої політики. Міжнародний імідж України та чинники, що його детермінують. Перспективи України щодо зайняття гідного місця у світовому співтоваристві.

6. Методичні підстави дослідження інтеграційних процесів

Визначення міжнародної інтеграції. Передумови та цілі міжнародної інтеграції. Теоретичні аспекти інтеграційних процесів і глобалізації у світовій політиці. Підходи до розуміння процесів міжнародної інтеграції та глобалізації. Види міжнародної інтеграції як практики міждержавної інституціоналізованої співпраці. Ступені економічної і політичної інтеграції. Статичні та динамічні ефекти інтеграційного процесу. Багатоманітність методологічних підстав дослідження інтеграційних процесів на локальному, субрегіональному, регіональному та світовому рівнях. Методи дослідження інтеграційних процесів: експлікативні методи (конвент-аналіз, івент-аналіз, метод когнітивного мавпування тощо), прогностичні методи (дельфійський метод, побудова сценаріїв, метод простої екстраполяції тощо), метод аналізу ситуацій, аналіз процесу прийняття рішень та ін.

7. Інтеграційні об'єднання в сучасному світі

Різноманіття міжнародних інтеграційних об'єднань. Основні інтеграційні угруповання. Інтеграційні процеси в умовах глобалізації. Форми міжнародної інтеграції. Інтеграція на мега -, мета -, макро -, мезо - і макрорівнях і створення відповідних міжнародних організацій. Переваги і недоліки різних форм інтеграційних об'єднань.

8. Україна і міжнародні організації

Правові засади співпраці України з міжнародними інтеграційними об'єднаннями: теорія і практика. Україна і всесвітні міжнародні організації. Україна як одна з держав-засновниць ООН. Україна і Всесвітня торгова організація.

Україна і загальноєвропейські міжнародні організації. Україна і ЄС. Україна і Рада Європи. Україна і ОБСЄ.

Україна і регіональні міжнародні організації. Центральноевропейська ініціатива. Чорноморське економічне співробітництво. Балто-Чорноморське співробітництво.

Україна і військово-політичні об'єднання інших держав. Позаблоковий статус України. Особливості взаємодії у сфері військового співробітництва України і НАТО. Участь Збройних Сил України в миротворчих операціях під егідою ООН.

9. Розвиток інтеграційних процесів у Західній Європі

Визначення, принципи та аспекти європейської інтеграції. Вузьке і широке розуміння європейської інтеграції. Витоки і передумови європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Інтеграція як об'єктивна потреба в співпраці. Розділення політичної і технічної сфер. Функціональний експансіонізм. Європа після Другої світової війни. Соціально-економічна ситуація. Політична європейська інтеграція: стратегія та доктрини. Проблеми встановлення нового світового порядку в Європі. “Доктрина Трумена” і “план Маршалла”. Європейський підхід: конгрес в Гаазі 1948 р. і суперечка європейців і атлантистів. “Німецьке питання”. “План Шумана”. Інтеграційні проекти 1950-х років. Інституціоналізація систем управління Європейських Співтовариств у 1960-ті роки. Люксембурзький компроміс. Розвиток Європейських Співтовариств у 1970 – 80-х рр. Трансформація Європейських Співтовариств у Європейський Союз.

Європейський Союз: мета, механізми й особливості формування та функціонування. Загальні, політико-економічні та правові засади ЄС. Загальна характеристика основних засновни-

цьких договорів ЄС, Єдиного Європейського акта, Маастрихтського та Бюджетного договорів. Наднаціональний порядок ЄС. Диференційований режим імпорту в ЄС. Регулювання відносин і захисні заходи в ЄС. Європейська ідентичність: характерні риси, критерії та підходи до конструювання. Демократична ідентичність Європейського Союзу та способи її моделювання. Публічність як засіб формування демократичної ідентичності ЄС.

10. Інтеграція у Східній Європі: від СЕВ до ЄС

Інтеграційні процеси у Східній Європі після Другої світової війни. Політична, економічна та військова міжнародна інтеграція соціалістичних держав Східної Європи (СЕВ, Варшавський договір). Східна Європа за часів “бархатних революцій”: вибір вектора міжнародної інтеграції. Євроінтеграційні процеси в Центральній і Східній Європі після розпаду соціалістичної системи. Центральноєвропейська ініціатива (ЦЕІ).

Розширення європейської інтеграції: критерії вступу, програма підготовки країн-кандидатів до вступу в ЄС, інструменти. Європейська політика сусідства: цілі, інструменти та обмеження. Основна дилема розширення європейської інтеграції та рамкові формули її подолання.

11. Україна в європейських інтеграційних процесах

Європейський вибір України як головний вектор подальшого розвитку нашої держави. Оцінка стану інтеграційних процесів і взаємодії ЄС та України. Інституційно-правові основи співробітництва України і ЄС. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції в Україні. Перспективи розвитку відносин між Україною та ЄС. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу. Перспективи геополітичної конфігурації та Євроінтеграційна стратегія України. Європейська інтеграція та місце в ній України. Взаємозв’язок європейської інтеграційної стратегії та внутрішніх перетворень в Україні.

12. Розвиток інтеграційних процесів у Західній півкулі

Особливості розвитку інтеграційних процесів у Північній та Південній Америці. США у світових інтеграційних процесах. Розвиток регіональних і субрегіональних інтеграційних формувань у Західній півкулі. Основи соціокультурного американського глобалізму. Американський спосіб життя як модель глобального світу. Північноамериканська зона вільної торгівлі (NAFTA).

Розвиток регіональної інтеграції в Латинській Америці. Передумови інтеграції. Початок інтеграції та вигоди від неї. Перші труднощі та зміни стратегії. Пожвавлення інтеграційних процесів у 90-ті роки ХХ ст. Зміна концепції інтеграції. Інтеграційні об'єднання країн Латинської Америки. Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ). Андський пакт. Південноамериканський спільний ринок (Mercosur). Група Ріо.

13. Розвиток інтеграційних процесів в Африці

Особливості інтеграційних процесів у Африці. Сприяння економічному, культурному і соціальному співробітництву. Своєрідність і різноманітність історичних, природно-географічних, соціально-економічних і політичних умов різноманітних форм інтеграції країн Африки. Міжнародна економічна інтеграція в африканському регіоні. Поетапне створення Африканського економічного співтовариства. Регіональні інтеграційні процеси в Африці.

Організація Африканської Єдності (ОАЄ): історія створення. Цілі, принципи та структура ОАЄ. Діяльність ОАЄ (боротьба з расовою дискримінацією та колоніалізмом у всіх його проявах; мирне вирішення суперечок між африканськими країнами; утвердження держав Африки на міжнародній арені тощо). Трансформація ОАЄ в Африканський Союз.

14. Розвиток інтеграційних процесів в Азії

Особливості інтеграційних процесів в Азії. Своєрідність і різноманітність історичних, релігійних, природно-географічних, соціально-економічних і політичних умов різноманітних форм інтеграції країн Азії. Центри тяжіння Азії. Особливості регіональної інтеграції на азійському просторі. Шлях до Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Створення АСЕАН, прийняття Бангкокської декларації. Мета організації. Структура АСЕАН і її основні документи. Хартія АСЕАН та декларовані нею принципи. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Міжнародна економічна інтеграція в азійському регіоні. Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АРЕС): організаційна структура та принципи діяльності. Відмінності і схожість азійських і європейських інтеграційних процесів. Залучення США та Росії до інтеграційних процесів у Азії. Військово-політичні інтеграційні процеси в Азії.

15. Інтеграційні процеси в арабському світі

Арабський світ і його особливості. Поняття, структура і специфіка “арабського світу”. Специфіка міжнародних організацій та інтеграційних об’єднань в арабському світі.

Історія створення Ліги Арабських Держав (ЛАД). Александрійський протокол. Установчий договір ЛАД. Діяльність ЛАД в економічній, політичній, адміністративній та інших галузях. Стратегічні, правові, економічні, адміністративні аспекти діяльності ЛАД. Участь ЛАД у вирішенні міжнародних конфліктів та її результати.

Організація “Ісламська Конфедерація” (ОІК). Історичні аспекти, мета діяльності та організаційна структура ОІК. Діяльність ОІК у процесі врегулювання конфліктів та забезпечення миру, реалізації економічних, культурних, інформаційних питань.

Рада зі співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Статут, мета діяльності та організаційна струк-

тура РСАДПЗ. Проблеми регіональної безпеки та РСАДПЗ. Основні сфери взаємодії РСАДПЗ та ЄС.

Проблеми інтеграції в арабському світі. Перспективи розвитку інтеграційних процесів в арабському світі.

16. СНД й інтеграційні процеси на пострадянському просторі

Зміст інтеграційних процесів на пострадянському просторі. СНД: мета створення і перспективи розвитку. Основні міжнародні акти, що регулюють інтеграційні процеси в межах СНД. Основні напрями діяльності СНД (економічна, військово-політична, врегулювання міждержавних конфліктів тощо). СНД – важливий напрям зовнішньої політики України. Особливості геополітичної стратегії України та її регіональна політика стосовно держав СНД. Двосторонні відносини України з країнами СНД. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку СНД.

Створення союзної держави Росії і Білорусії. Організаційно-правові основи її діяльності. Сучасні тенденції розвитку міжнародної інтеграції в економічній, політичній, військовій, інформаційній та інших сферах на пострадянському просторі. Особливості прояву регіональної інтеграції на просторі колишнього СРСР.

17. Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції

Сутність глобалізації як процесу та макротенденції сучасного світового розвитку; її асиметричний і гетерогенний характер. Теорії глобалістики західної та вітчизняної науки на порозі нової сучасності (Римський клуб, футурологія, А. Печчеї, Д. Белл, Л. Браун, Д. Медоуз, М. Месарович, О. Тоффлер, У. Хармен, Б. Гаврилішин, Ф. Фукуяма, К. Кумар та ін.).

Формування нової соціопланетарної реальності та методологічні зрушення у світовій та міжнародній політиці; занепад

категорій “держава”, “нація”, “суверенітет”, “національні ринки”. Агенти глобалізації: ТНК, ТНБ, “великі” світові держави. Процеси планетарного єднання основних сфер людської діяльності: виробництва, торгівлі, технологій, політики, науки, культури і спорту.

Глобалізація як виклик сучасності: спільність глобальних проблем і загроз. Природа та особливості глобалізаційних процесів: глобалізація капіталізму – утворення капіталістичної “світ-економіки” (І. Валлерстайн); глобальна експансія країн – “цивілізаційних лідерів”, глобальна конвергенція – процес зростаючої цілісності та взаємозалежності людства, набуття ним рис певної однорідності; політико-правові “ідеологеми” глобальних інтересів і глобального впливу; глобалізація злочинності; культурно-інформаційна та освітньо-наукова глобалізація; глобальний конфлікт цивілізацій.

Політико-правовий консенсус як шлях формування узгодженого і мирного глобального світового порядку. Ідеї та інститути глобального регулювання в консенсуальний спосіб.

18. Глобалізація та криза модернізму

Теорія соціально-політичної модернізації як модель прогресивного розвитку світу після Другої світової війни. Глобальна криза модернізму (XIX–XX ст.ст.): міграція, виробництво і технократія, посилення бюрократії, “повстання мас” (Х. Ортега-і-Гассет).

Політична та соціально-економічна поляризація держав у світі на межі XX –XXI ст. Диференціація країн на світових лідерів (“золотий мільярд”) і аутсайдерів – напівпериферійні зони та периферію (“світова околиця”).

Проблеми формування глобального ринку праці: умови сприяння та чинники перешкоджання. Глобальні екологічні виклики сучасності. Глобалізація злочинності: транснаціональні наркокартелі, міжнародний тероризм, піратство, торгівля зброєю, жінками, дітьми і внутрішніми органами; нелегальна міграція тощо.

Системна криза високорозвинутих держав світу як глобальний процес. Криза модернізму в Японії; криза фінансової системи і “моделі споживання” в США; фінансово-економічна криза в Євросоюзі.

19. Глобалізація та антиглобалістський рух

Наукова концептуалізація проблеми антиглобалізму; поняття “антиглобалізму” та “альтер-глобалізму”: сутнісні трактування. Виникнення антиглобалістського руху в сучасному світі: чинники, еволюція та форми існування.

Мета і завдання антиглобалістів; їх соціальний склад, галузі та мотивація єднання. Протистояння неоліберальній моделі розвитку цивілізації. Сучасний стан, організаційні структури й лідери антиглобалістського руху.

Основні політичні течії в антиглобалістському русі: радикальна та реформістська. Різновиди форм, способів і заходів діяльності антиглобалістів. Тенденції та перспективи розвитку антиглобалістської діяльності: зниження деструктива та актуалізація “сценаріїв” гармонізації політичних відносин у світі.

20. Місце і роль України в процесі глобалізації

Світ, що глобалізується, і місце у ньому України. Участь України у світових господарських зв'язках як таких, що детермінують процес глобалізації. Участь України в глобалізаційних політичних, екологічних, правових, інформаційних процесах. Образ України в сучасному світі, що глобалізується. Напрями оптимізації положення України у світі, що глобалізується. Ризики і виклики глобалізації щодо України. Соціальні наслідки глобалізації в Україні (безробіття, демографічна криза, реформування суспільної свідомості, соціальна напруженість). Забезпечення національних інтересів України крізь призму глобалізації.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Азроянц Э. А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? Современные тенденции мирового развития и политические амбиции / Э. А. Азроянц. – М.: Изд. дом “Новый век”, 2002. – 416 с.

Барлыбаев Х. А. Общая теория глобализации и устойчивого развития / Х. А. Барлыбаев. – М.: Изд. Гос. Думы, 2003. – 335 с.

Бек У. Что такое глобализация? (Ошибки глобализма – ответы на глобализацию) / У. Бек: пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.

Белорус О. Г. Глобальные трансформации и стратегии развития / О. Г. Белорус, Д. Г. Лукьяненко и др. – К.: Юрияне, 2000. – 424 с.

Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы / З. Бжезинский. – М.: Международные отношения, 2005. – 392 с.

Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство / З. Бжезинский. – М.: Международные отношения, 2004. – 288 с.

Блинов А. С. Национальное государство в условиях глобализации: контуры построения политико-правовой модели формирующегося глобального порядка / А. С. Блинов. – М.: МАКС Пресс, 2003. – 149 с.

Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн: пер. с англ. П. М. Кудюкина. – СПб.: Унив. кн., 2001. – 416 с.

Гидденс Э. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гидденс. – М.: Весь Мир, 2004. – 312 с.

Глобализация и развитие законодательства: Очерки / отв. ред. Ю. А. Тихомиров, А. С. Пиголкин. – М.: ОАО “Издательский дом «Городец»”, 2004. – 464с.

Делягин М. Г. Мировой кризис: общая теория глобализации : [курс лекций] / М. Г. Делягин. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 768 с.

Многоликая глобализация / под ред. П. Бергера и С. Ханти-

нгтона: пер. с англ. В. В. Сапова; под ред. М. М. Лебедевой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 379 с.

Панарин А. С. Искушение глобализмом / А. С. Панарин. – М.: Эксмо, 2003. – 416 с.

Політологія. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. І. Панов, Л. М. Герасіна, В. С. Журавський та ін. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Ін Юре, 2006. – 520 с.

Політична енциклопедія / редкол. : Ю. Левенець (гол.), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 2011. – 808 с.

Проблеми модернізації політичних систем сучасності : моногр. / М. І. Панов, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін., за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2008. – 320 с.

Сорос Дж. Глобализация / Дж. Сорос : пер. с англ. А. Башкирова. – М.: Эксмо-Пресс, 2004. – 682 с.

Стиглиц Дж. Глобализация : тревожные тенденции / Дж. Стиглиц : пер. с англ. – М.: Мысль, 2003. – 300 с.

Требин М. П. Терроризм в XXI веке / М. П. Требин. – Минск: Харвест, 2003. – 816 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ
ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ
У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

У к л а д а ч і: ТРЕБІН Михайло Петрович,
ВАСИЛЬЄВ Георгій Юрійович,
ГЕРАСІНА Людмила Миколаївна,
ЗИМОГЛЯД Віктор Якович,
ПОЛІЩУК Ігор Олексійович,
САХАНЬ Олена Миколаївна

Відповідальна за випуск *М. П. Требін*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2012

Підп. до друку 25.10.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,25. Облік.-вид. арк. 0,68. Вид. № 200.
Тираж прим. Зам. № 4509. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.